

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนา
ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
STRATEGIC MANAGEMENT IS DESIRABLE IN THE PROPAGATION
OF BUDDHISM MAHAMAKUT BUDDHIST COLLEGE IN THE NORTHEAST

สมศรี แก้วกิติ¹

Somsri Kaewkitti

ทำวิจัยเมื่อปี พ.ศ. 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นของยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ รวมทั้งสิ้น 229 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 มีความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.85 – 1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

จากการวิจัยยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ในการเผยแผ่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีระดับปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยมีด้านคุณภาพบัณฑิต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการดำเนินงานบูรณาการศิลปะและวัฒนธรรม และด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม
2. ความต้องการจำเป็น PNI_{modified} ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในภาพรวมเท่ากับ 0.34 จะได้อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาการจากสภาพที่เป็นอยู่ไปยังสภาพที่ควรจะเป็นมีค่าคิดเป็นร้อยละ 34 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณภาพบัณฑิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.38 แสดงให้เห็นว่าจำเป็นต้องได้อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาจากสภาพที่เป็นอยู่ไปยังสภาพที่ควรจะเป็นมีค่าคิดเป็นร้อยละ 38 ด้านการดำเนินงานบูรณาการศิลปะและวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.35 แสดงให้เห็นว่าจะต้องได้อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาจากสภาพที่เป็นอยู่ไปยังสภาพที่ควรจะเป็นมีค่าคิดเป็นร้อยละ 33 ส่วนด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ และ ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.33, 0.32 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมจึงไม่มีความต้องการจำเป็นต้องพัฒนา

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. สรุปยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 4 ยุทธศาสตร์ : ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านคุณภาพบัณฑิต ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the current situation and the needs of Strategic Management is desirable in the propagation of Buddhism Mahamakut Buddhist College in the Northeast. 2) to present the Strategic Management is desirable in the propagation of Buddhism Mahamakut Buddhist College in the Northeast. The samples using in this study were administrators, teachers and officials, total 229 monk/ person The research instrument was 5 Level Rating Scale with Reliability Coefficient = 0.98, IOC ranged between 0.85-1.00. Researcher analyzed data using computer programs.

The research findings found that:

According to the research study in condition of the Strategic Management is desirable in the propagation of Buddhism Mahamakut Buddhist College in the Northeast, concluded by research objectives as follows: 1. In current condition of Strategic Management is desirable in the propagation of Buddhism Mahamakut Buddhist College in the Northeast, overall problems were least level and descending order mean from maximum to minimum as quality graduate, preservation of art & culture and research & creative work, academic service to society. 2. Needs PNI_{modified} Strategic Management is desirable in the propagation of Buddhism Mahamakut Buddhist College in the Northeast in overall image was 0.34 , percentage change from the status quo in terms of development to the condition that value should be 34%. When considering as aspects were found that mean of quality graduate was 0.38, showing percentage change from the status quo in terms of development to the condition that the value should be 38%. Mean of preservation of art & culture was 0.35, showing percentage from the status quo in terms of development to the condition that the value should be 35. Mean of research & creative work and academic service to society were 0.33, 0.32, having lower than mean of overall without development needs anyway. 3. Conclusion : Strategic Management is desirable in the propagation of Buddhism Mahamakut Buddhist College in the Northeast. There were 4 strategies in management as quality graduate strategic, preservation of art & culture strategic, research & creative work strategic, and academic service to society strategic.

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า พระพุทธศาสนาถือกำเนิดในชมพูทวีปร่วม 2,600 ปีมาแล้ว และตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมามีการเผยแผ่กระจายไปยังทวีปต่างๆ ทั่วโลกหลังจากพระพุทธเจ้าตรัสรู้และประกาศพุทธธรรมแล้วทรงมีพระมหากรุณาและปณิธานอันแรงกล้าที่จะแสดงธรรมโปรดสัตว์ให้พ้นจากทุกข์ โดยได้ทรงบำเพ็ญประโยชน์ 3 ประการ คือ อดตัดถะ ประโยชน์ตน ปรัดถะ ประโยชน์เพื่อผู้อื่น และอุกยัตถะ ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย (ประโยชน์ตนและประโยชน์ส่วนรวม)

พระองค์ทรงบำเพ็ญประโยชน์ส่วนพระองค์ คือ การตรัสรู้พระสัมมาสัมโพธิญาณ และทรงบำเพ็ญประโยชน์เพื่อผู้อื่น พระพุทธเจ้าได้ทรงเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยการแสดงธรรมแก่เวไนยสัตว์ตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์ ได้ทรงประกาศหลักคำสอน กระทำกันหลายรูปแบบ เช่น โดยการแสดงธรรม การสนทนาธรรม อันเป็นหลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการให้ได้ยินได้ฟังทุกวิถีทาง (หลักปริยัติธรรม) ซึ่งถือได้ว่าเป็นการศึกษาในรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบ (Informal) การปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าเลื่อมใส และการตอบปัญหาข้อสงสัยของผู้สนใจในพุทธธรรม เป็นต้น โดยที่พระองค์ได้ประทานหลักการและเทคนิคในการเผยแผ่ให้สาวกยึดถือปฏิบัติเป็นหลักการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาขยายไปยังนานาประเทศ เช่น พระโสมเถระและพระอุตตรเถระ ได้นำพระพุทธศาสนาเข้าสู่อาณาจักรสุวรรณภูมิ ซึ่งสันนิษฐานว่า เป็นจังหวัดนครปฐม โดยมีโบราณสถานและโบราณวัตถุต่างๆ เช่น พระปฐมเจดีย์ เป็นต้น เป็นประจักษ์พยานอยู่จนถึงบัดนี้ พระพุทธศาสนาได้กลายเป็นศาสนาที่ประชาชนส่วนใหญ่ได้ยึดเป็นสรณะ จนเกือบจะพูดได้ว่าเป็นศาสนาประจำชาติไทย ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาทั้งฝ่ายศาสนจักรและฝ่ายอาณาจักรได้ร่วมมือกันในการทะนุบำรุงและเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อเนื่องกันจนถึงปัจจุบัน ทั้งภายในและนอกประเทศโดยได้จัดส่งพระธรรมทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศตะวันตก เช่นกลุ่มประเทศยุโรปและสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ยังหิตานุหิตประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตามพุทธประสงค์ (สง่า พิมพ์พงษ์, 2551)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา จึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการปฏิบัติการเชิงรุก ต่อสถานการณ์โลกปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันอย่างสูงของศาสนิกชนแต่ละศาสนาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ คือ จำนวนผู้นับถือศาสนาที่มีปริมาณมากและครอบคลุมไปทุกทวีปทุกพื้นที่ในโลก โดยคำนึงขนบธรรมเนียมประเพณี ความถูกต้อง ความมีจริยธรรม ที่มีความเสมอภาคกัน ในยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การสื่อสารสมัยใหม่ และสภาพการณ์สังคมที่เปลี่ยนไป การบริหาร และการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาจะต้องพัฒนาและปรับตัวให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้า จำเป็นอย่างยิ่งซึ่งสอดคล้องกับหลักยุทธศาสตร์การบริหาร ของ สมพงษ์ เกษมสิน ที่มีความคิดเห็นว่า ยุทธศาสตร์การบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการ มาประกอบการตามกระบวนการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธีรวิศ บำเพ็ญบุญบารมี, 2550)

ยุทธศาสตร์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้มีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยของบ้านเมืองและสังคม ปัจจุบันผู้คนกำลังเข้าสู่โลกยุคสมัยโลกาภิวัตน์ (Post Globalization) เป็นโลกที่เปลี่ยนแปลงแตกต่างไปจากโลกในยุคต่างๆในอดีตกาลเป็นอันมาก เป็นโลกที่วิวัฒนาการมาจากโลกยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม

เปลี่ยนผ่านมาสู่ความเป็นโลกแห่งทุนนิยมเต็มรูปแบบซึ่งกลายกลับไปกับโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่มีมาไม่นานนี้ โลกยุคต่างๆในอดีตกาลนั้นอาจเป็นโลกที่เชื่อว่าปราศจากการแข่งขันที่รุนแรง เป็นโลกแห่งความยับยั้งชั่งใจ มีคุณธรรมและจริยธรรมรองรับสูง เป็นโลกที่ตั้งอยู่บนการพึ่งพาอาศัยและความเอื้ออาทรระหว่างกันเป็นหลัก ต่างจากโลกยุคหลังสมัยโลกาภิวัตน์ที่เต็มไปด้วยการเร่งความเร็ว การต่อสู้ชิงไหวชิงพริบเพื่อให้เป็นผู้ได้เปรียบซึ่งทรัพยากร กำลังแรงงาน อาหาร ความรู้และเทคโนโลยีต่างๆเพื่อที่จะแข่งขันกันต่อไปอย่างไม่รู้จบสิ้น ในโลกยุคศตวรรษที่ 21 นี้แต่เดิมเคยเป็นที่หวังว่าจะเป็นยุคแห่งการพัฒนาอย่างสำคัญ หลายคนเคยคาดหวังถึงการตั้งอาณานิคมในห้วงอวกาศ รถยนต์ที่บินได้ การทำงานสัปดาห์ละ 15 ชั่วโมง หุ่นยนต์นานาชาติที่เข้าทำงานบ้าน งานที่นำเปื้อนหนายและงานที่เสี่ยงอันตราย โรคร้ายไข้เจ็บต่างๆจะหมดไป เด็กๆจะรู้จักโรคร้ายแต่ในตำราประวัติศาสตร์เท่านั้น เตาปฏิกรณ์ปรมาณูขนาดเล็กจะวางขายตามห้างสรรพสินค้า สามารถให้พลังงานในครัวเรือนได้อย่างยาวนาน ประหยัด และปลอดภัย แม้แต่ผู้มองโลกในแง่ร้ายแบบสุดๆก็ยังทำนายถึงก้าวกระโดดทางเทคโนโลยีครั้งใหญ่และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมแบบพลิกโฉมหน้าจนโลกปัจจุบันกลายเป็นเศรษฐกิจในประวัติศาสตร์ (พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต, 2548)

แม้ว่าโลกจะตื่นตัวในเรื่องการก้าวไปข้างหน้า หรือพัฒนาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อแก้ไขปัญหาที่หมักหมมมาตลอดเพียงใดก็ตาม ข้อที่น่าสังเกตก็คือเรื่องของการพัฒนาคุณภาพจิตใจและจิตวิญญาณหรือคุณธรรมจริยธรรมถูกมองข้ามก็ยังคงไม่ได้รับความสนใจอย่างจริงจังและเป็นระบบมากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้นำของโลกส่วนใหญ่ยังเข้าใจว่าปัญหาพื้นฐานของโลกทุกวันนี้มาจากการพัฒนาทางวัตถุเป็นสำคัญ หากจะมีการดำเนินการอยู่บางส่วนก็ยังไม่ได้รับการนำมา เชื่อมโยง กับระบบในการดำเนินการแก้ปัญหาของโลกอย่างจริงจังเท่าใดนัก ในกรณีของพระพุทธศาสนาเอง เมื่อต้องเผชิญกับภาวะที่สังคมโลกมีความระส่ำระสายเช่นนี้ แน่นนอนที่สุดที่ ภายในพุทธบริษัท ก็จะต้องมีการปรับเปลี่ยนและปรับตัวเพื่อให้การเผยแผ่ศาสนาของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นสามารถดำเนินต่อไปได้โดยราบรื่น แต่ปัญหาที่สำคัญก็คือพระพุทธศาสนาคควรมีการปรับตัวอย่างไรให้เหมาะสม ไม่กระทบกระเทือนต่อหลักการสำคัญ ขณะเดียวกันก็ให้สามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้อย่างแข็งแกร่ง สามารถเข้าไปสถิตอยู่ในจิตใจและชีวิตของประชากรยุคปัจจุบันของโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพและถาวร โจทย์ใหญ่ข้อนี้ไม่เพียงเป็นของพุทธศาสนากระแสหลักในประเทศไทยเท่านั้นที่ต้องตอบ แต่ย่อมหมายถึงพุทธศาสนากระแสหลักที่มีอยู่ทั่วโลกที่ต้องหันมาร่วมกันระดมทางออกร่วมกัน (พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตฺตญาโณ, 2540)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยหนึ่งซึ่งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้ตั้งขึ้น เมื่อพระพุทธศักราช 2436 โดยมีพระราชประสงค์เพื่อเป็นที่ศึกษาเล่าเรียนระดับสูงของพระภิกษุสามเณร และได้ทำหน้าที่ เผยแผ่/ประชาสัมพันธ์งานด้านพระพุทธศาสนาอย่างยาวนานและมีศักยภาพในระดับหนึ่ง แต่สถานการณ์ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจนทำให้กรอบการปฏิบัติงานที่มีและปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องยาวนานนั้นไม่สนองต่อความเป็นจริงในโลกปัจจุบันที่มีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ไปไกลกว่ากรอบการปฏิบัติ ในการเผยแผ่นั้นไม่สามารถก้าวไปทัน ลัทธิศาสนาอื่นที่นำวิทยาการสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนารูปแบบหรือยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อให้สอดคล้องกับ

ความเป็นจริงในสถานการณ์ปัจจุบันและกำหนดยุทธศาสตร์ ที่พึงประสงค์หรือมีประสิทธิภาพเพื่อการปฏิบัติงานที่ต่อเนื่องและมีกรอบความคิดที่ชัดเจนของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ประจำหลักสูตร/กรรมการบริหารหลักสูตรสาขาวิชาปรัชญา ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และมีบทบาทภาระในการบริหารในระดับหนึ่ง จึงมีความสนใจที่จะศึกษายุทธศาสตร์การบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อให้ได้องค์ความรู้ว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบันและแสวงหายุทธศาสตร์ที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นของยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2 เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นการวิจัยแบบผสมระหว่างระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed Method Research) ประกอบด้วยขั้นตอนและรายละเอียดการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยการศึกษาวិเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยการวิจัยภาคสนามหรือเชิงประจักษ์ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณและยกยกร่างรูปแบบผู้นำจากผลงานวิจัยทั้ง 2 ส่วน

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบ (ฉบับร่าง) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินความต้องการจำเป็นของยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รายละเอียด ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2550)

ขั้นตอนที่ 6 สรุปและเขียนรายงานผลการวิจัย ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแพร่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

4.1.1 สภาพและปัญหาการบริหารจัดการภารกิจการเผยแพร่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (มมร.) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.1.2 พิจารณายุทธศาสตร์ที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการด้านการเผยแพร่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (มมร.) ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย

4.2.1 ประชากร บุคลากรทั้งหมดทั้งบรรพชิตและฆราวาส ประกอบด้วยผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ระดับต่างๆ ตลอดจนผู้เรียน สังกัด มมร. ทุกหน่วยงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งสิ้นประมาณ 312 รูป/คน

4.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ 20 รูป/คน และจากหน่วยงานสาขา (วิทยาเขต, วิทยาลัย, ศูนย์การศึกษา, ห้องเรียน) อีก 13 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยการสุ่มแบบง่าย (Sample Random) แห่ง ๗ รูป/คน รวมทั้งสิ้น 229 รูป/คน

4.2.3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหาร (รองอธิการบดี, ผู้อำนวยการ) วิทยาเขตในอีสาน (4 รูป) วิทยาลัย (2 รูป) ศูนย์ศึกษา (3 รูป) รวมทั้งสิ้น 9 รูป

4.2.4 ตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ยุทธศาสตร์ ปัจจุบันของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เกี่ยวกับการเผยแพร่ 4 ด้าน 1) ด้านคุณภาพบัณฑิต 2) ด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ 3) ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม 4) ด้านการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม

4.2.5 ศึกษาความต้องการจำเป็นของยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแพร่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้แนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็นของ สุวิมล ว่องวานิช (2550) ดังนี้ การประเมินความต้องการจำเป็นของยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแพร่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI modified) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของปัญหาและความต้องการของยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแพร่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับที่การตอบสนองรายคู่ (Dual Response) มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายชื่อ ในส่วนที่เป็นข้อมูลสภาพปัจจุบันของปัญหาและความต้องการของยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแพร่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และส่วนที่เป็นข้อมูลสภาพที่พึงประสงค์ของยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยคำนวณค่าดัชนี (PNI modified) เพื่อระบุความต้องการจำเป็น (needs identification) จากสูตร (PNI modified) = $(I - D) / D$ และกำหนดให้ค่าดัชนี (PNI modified) ที่มีค่ามากกว่าค่าดัชนี (PNI modified) เฉลี่ยของความต้องการจำเป็นในแต่ละกลุ่มผู้ระบุความต้องการจำเป็น เป็นค่าที่แสดงถึง ความต้องการจำเป็นต้องพัฒนา และเรียงลำดับความสำคัญตามประเด็นความต้องการจำเป็นของปัญหาและ ความต้องการของยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหา จุฬาราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามมุมมองของกลุ่มตัวอย่าง โดยการเปรียบเทียบค่า ดัชนี (PNI modified) จากมากไปหาน้อย ซึ่งดัชนี (PNI modified) ที่มีค่ามากแปลว่า มีความต้องการจำเป็น สูงที่ต้องได้รับความสนใจต้องพัฒนามากกว่าดัชนี (PNI modified) คำน้อยกว่าและกำหนดให้ต้องมีผู้ให้ ข้อมูลอย่างน้อย 1 กลุ่มระบุว่า มีความต้องการจำเป็นพัฒนาผลการประเมินความต้องการจำเป็นของปัญหา และความต้องการของยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลเพื่อนำมากำหนดยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทำให้ทราบสภาพปัญหาการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหา จุฬาราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5.2 ได้ยุทธศาสตร์ที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในการบริหาร ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

6. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามจุดมุ่งหมายเฉพาะของการวิจัย ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนา ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านคุณภาพบัณฑิต ปรากฏดังต่อไปนี้

6.1.1 มีระบบและกลไกการพัฒนาและการบริหารหลักสูตร โดยมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ที่สุด มีระบบและกลไกการปิดหลักสูตรตามแนวทางปฏิบัติที่กำหนดโดยคณะกรรมการการอุดมศึกษา และ ดำเนินการตามระบบที่กำหนดในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ มีการประเมิน ผลการเรียนรู้การสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนและอิงพัฒนาการของผู้เรียนทุกหลักสูตร และมีการประเมินผลความพึงพอใจของผู้เรียนในเรื่องคุณภาพการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ทุก หลักสูตรสอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีความร่วมมือในการพัฒนาและ บริหารหลักสูตรระหว่างสถาบันกับภาครัฐหรือภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพของหลักสูตร

6.1.2 มีกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการเผยแผ่พุทธศาสนา โดยมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่สอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ มีการจัดการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลาย ที่จะสนองต่อการเผยแผ่พุทธศาสนา และมีการออกแบบการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทุกหลักสูตรสอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การใช้สื่อและเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมในการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทุกหลักสูตร

6.1.3 มีโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการเผยแผ่พุทธศาสนาที่สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนซึ่งบุคคลองค์กรและชุมชนภายนอกมีส่วนร่วมโดยมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการเผยแผ่พุทธศาสนาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่นำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง โดยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้รู้ในชุมชนมีส่วนร่วมทุกหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ มีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงการมีส่วนร่วมของบุคคล องค์กร และชุมชนภายนอกในการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนทุกหลักสูตร และมีการจัดโครงการ กิจกรรมทางการศึกษาทั้งที่กำหนดและไม่กำหนดในหลักสูตรโดยความร่วมมือกับองค์กรหรือหน่วยงานภายนอก การติดตาม ตรวจสอบและประเมินกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือชุมชนภายนอกสถาบันทุกหลักสูตร

6.1.4 มีกระบวนการส่งเสริมการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของคณาจารย์ที่สอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา โดยมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีกระบวนการส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพที่สอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ มีระบบในการดำเนินการกับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีการกำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพคณาจารย์ที่สอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนาไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีการดำเนินการวางแผน ป้องกัน หรือหาแนวทางแก้ไขการกระทำจรรยาบรรณวิชาชีพ

6.1.5 ห้องสมุด อุปกรณ์การศึกษา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา โดยมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีผลการประเมินคุณภาพของบริการการใช้ห้องสมุด วัสดุ อุปกรณ์ที่สอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ มีมีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่น ๆ อย่างน้อยในด้านงานทะเบียนนักศึกษาผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การบริการอนามัย และการรักษาพยาบาล การจัดการหรือจัดบริการด้านอาหารที่สอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา และมีระบบสาธารณูปโภคและรักษาความปลอดภัยของอาคารตลอดจนบริเวณโดยรอบ อย่างน้อยในเรื่องประปา ไฟฟ้า ระบบกำจัดของเสีย การจัดการขยะ รวมทั้งมีระบบและอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยในบริเวณอาคารต่าง ๆ โดยเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีการจัดการหรือจัดบริการเพื่อให้นักศึกษามีเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้ในจำนวนที่เหมาะสมที่สอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา

6.1.6 ระดับความสำเร็จของการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่จัดให้กับนักศึกษาโดยมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีการกำหนดพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาที่ต้องการส่งเสริมไว้เป็นลายลักษณ์อักษรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ มีโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยระบุตัวบ่งชี้และเป้าหมายวัดความสำเร็จ และมีการถ่ายทอดหรือเผย

แพร่พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาที่ต้องการส่งเสริมไปยังผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษา และผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึงทั้งสถาบัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีการประเมินผลโครงการหรือ กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา

6.2 สภาพปัญหาของยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ในการเผยแผ่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีระดับปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยมี ด้านคุณภาพบัณฑิต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการดำเนินงานบูรณาการศิลปะและวัฒนธรรม และด้านงาน วิจัยและงานสร้างสรรค์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม

6.2.1 สภาพปัญหาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธ ศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านคุณภาพบัณฑิต ปรากฏดัง ต่อไปนี้

1) มีระบบและกลไกการพัฒนาและการบริหารหลักสูตร โดยมีระดับปัญหาอยู่ในระดับ น้อยที่สุด มีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนและอิงพัฒนาการ ของผู้เรียนทุกหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ทุกหลักสูตรมีการดำเนินงานให้เป็นไปตามเกณฑ์ มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และมีระบบและ กลไกการปิดหลักสูตรตามแนวทางปฏิบัติที่กำหนดโดยคณะกรรมการการอุดมศึกษา และดำเนินการตาม ระบบที่กำหนดในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีการประเมินหลักสูตรทุก หลักสูตรอย่างน้อยตามกรอบเวลาที่กำหนดในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรฯ

2) มีกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการเผยแผ่พุทธศาสนา โดยมีระดับ ปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีการออกแบบการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญทุกหลักสูตรสอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ มีกลไกการให้ความรู้ ความเข้าใจกับอาจารย์ผู้สอนถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรทุกหลักสูตร ที่สอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา และมีการออกแบบการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้ เรียนเป็นสำคัญทุกหลักสูตรสอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีการประเมิน ผลความพึงพอใจของผู้เรียนในเรื่องคุณภาพการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ทุกหลักสูตรที่สอดคล้องการ เผยแผ่พุทธศาสนา

3) มีโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการเผยแผ่พุทธศาสนาที่สนับสนุนการพัฒนา หลักสูตรและการเรียนการสอนซึ่งบุคคลองค์กรและชุมชนภายนอกมีส่วนร่วม โดยมีระดับปัญหาอยู่ในระดับ น้อยที่สุด มีการจัดโครงการ กิจกรรมทางการศึกษาทั้งที่กำหนดและไม่กำหนดในหลักสูตรโดยความร่วมมือ กับองค์กรหรือหน่วยงานภายนอก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ มีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่นำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง โดยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้รู้ในชุมชนมีส่วนร่วมทุก หลักสูตร ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงการมีส่วนร่วมของบุคคล องค์กร และชุมชนภายนอกในการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนทุกหลักสูตร

4) มีกระบวนการส่งเสริมการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของคณาจารย์ที่ สอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา โดยมีระดับปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มีการกำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพคณาจารย์ที่สอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนาไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และมีการกำกับดูแลการปฏิบัติตามจรรยาบรรณ โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ การดำเนินการทางจรรยาบรรณ คณาจารย์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ มีระบบในการดำเนินการกับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ และมีการดำเนินการวางแผน ป้องกัน หรือหาแนวทางแก้ไขการกระทำจรรยาบรรณวิชาชีพ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีกระบวนการส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพที่สอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา

5) ห้องสมุด อุปกรณ์การศึกษา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา โดยมีระดับปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีระบบสาธารณูปโภคและรักษาความปลอดภัยของอาคารตลอดจนบริเวณโดยรอบ อย่างน้อยในเรื่องประปา ไฟฟ้า ระบบกำจัดของเสีย การจัดการขยะ รวมทั้งมีระบบและอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยในบริเวณอาคารต่าง ๆ โดยเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ มีผลการประเมินคุณภาพของบริการการใช้ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์ที่สอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา และมีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่นๆ อย่างน้อยในด้านงานทะเบียนนักศึกษาผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การบริการอนามัยและการรักษาพยาบาล การจัดการหรือจัดบริการด้านอาหารที่สอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีการจัดการหรือจัดบริการเพื่อให้นักศึกษามีเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้ในจำนวนที่เหมาะสมที่สอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา

6) ระดับความสำเร็จของการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่จัดให้กับนักศึกษา โดยมีระดับปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีการถ่ายทอดหรือเผยแพร่พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาที่ต้องการส่งเสริมไปยังผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึงทั้งสถาบัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ มีการกำหนดพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาที่ต้องการส่งเสริมไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และมีนักศึกษาหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับนักศึกษาได้รับการยกย่องชมเชย ประกาศเกียรติคุณด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยหน่วยงานหรือองค์กรระดับชาติ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยระบุตัวบ่งชี้และเป้าหมายวัดความสำเร็จ

6.2.2 สภาพปัญหาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ ปรากฏดังต่อไปนี้

1) มีระบบบริหารจัดการความรู้จากงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ โดยมีระดับปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีการสร้างเครือข่ายเผยแพร่ผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ไปยังผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถาบันที่เน้นมิติการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ มีระบบและกลไกสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทั้งในวงการวิชาการและการนำไปใช้ประโยชน์ และมีระบบและกลไกการสนับสนุนความร่วมมือระหว่างนักวิจัยกับองค์กรภายนอกสถาบันเพื่อการนำผลงานไปใช้ประโยชน์ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีกลไกสนับสนุนการจดสิทธิบัตรการซื้อขายทรัพย์สินทางปัญญา ตลอดจนการคุ้มครองสิทธิของงานวิจัย หรือสิ่งประดิษฐ์ หรือนวัตกรรมให้แก่แก่นักวิจัยเจ้าของผลงานที่เน้นมิติการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

2) การเตรียมการดำเนินงานวิจัยและพัฒนา โดยมีระดับปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีระบบและกลไกสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ในการประชุมวิชาการหรือการตีพิมพ์ ในวารสารระดับชาติหรือนานาชาติ และมีการเผยแพร่ผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ในการประชุมวิชาการ หรือการตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติหรือนานาชาติ ที่เน้นมิติการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ มีระบบและกลไกการรวบรวม คัดสรร วิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้จากงานวิจัยหรืองาน สร้างสรรค์ เพื่อให้เป็นองค์ความรู้ที่คนทั่วไปเข้าใจได้ และดำเนินการตามระบบที่กำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เน้นการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และมีการนำผลงานงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และมีการรับรองการใช้ประโยชน์จริงจากหน่วยงานภายนอกหรือชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เน้นการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีระบบและกลไกเพื่อช่วยในการคุ้มครองสิทธิของงานวิจัย หรืองานสร้างสรรค์ที่นำไปใช้ประโยชน์ และดำเนินการตามระบบที่กำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เน้นการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

6.3 สภาพปัญหาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธ ศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการบริการวิชาการแก่ สังคม ปรากฏดังต่อไปนี้

6.3.1 การเรียนรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหรือองค์กรภายนอกโดยมีระดับปัญหา อยู่ในระดับน้อยที่สุด การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเกิดประโยชน์สร้างคุณค่าต่อสังคม หรือชุมชน/องค์กรมี ความเข้มแข็ง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ องค์กรมีผู้นำหรือสมาชิกที่มีการเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมที่ มุ่งเน้นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง และมีการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ(PDCA) โดยการมี ส่วนร่วมของชุมชนหรือองค์กรภายนอกที่มุ่งเน้นการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สร้างกลไกที่มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยคงอัตลักษณ์ และวัฒนธรรมของสถาบันไว้

6.3.2 กระบวนการบริการทางวิชาการให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยมีระดับปัญหาอยู่ในระดับ น้อยที่สุด มีการนำผลการประเมินไปพัฒนาระบบและกลไก หรือกิจกรรมการให้บริการทางวิชาการที่ สอดคล้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รองลงมาได้แก่ มีการสำรวจความต้องการของชุมชน หรือภาครัฐ หรือภาคเอกชน หรือหน่วยงานวิชาชีพเพื่อประกอบการกำหนดทิศทางและการจัดทำแผนการบริการทาง วิชาการตามจุดเน้นของสถาบันที่สอดคล้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการประเมินประโยชน์หรือ ผลกระทบของการให้บริการทางวิชาการต่อสังคมที่สอดคล้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่วนข้อที่มีค่า เฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีความร่วมมือด้านบริการทางวิชาการเพื่อการเรียนรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของ ชุมชน หรือภาคเอกชน หรือภาครัฐ หรือหน่วยงานวิชาชีพที่สอดคล้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

6.4 สภาพปัญหาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาของ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ปรากฏดังต่อไปนี้

6.4.1 การส่งเสริมและสนับสนุนด้านศิลปะและวัฒนธรรม โดยมีระดับปัญหาอยู่ในระดับน้อย ที่สุด มีการรายงานสรุปผลหรือประเมินโครงการหรือกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รองลงมาได้แก่ มีหลักฐานที่แสดงโครงการหรือกิจกรรมด้านศิลปะและวัฒนธรรม ที่สถาบันดำเนินการเผยแผ่

พระพุทธศาสนาในแต่ละปีการศึกษา อาทิ รายงานประจำปี ผลการประเมินโครงการ งานวิจัยเชิงประเมินโครงการ หรืองบประมาณสนับสนุน เป็นต้น และมีนโยบาย แผน ระบบและกลไกในการส่งเสริมและสนับสนุนด้านศิลปะและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนด้านศิลปะและวัฒนธรรม พร้อมรายละเอียดของโครงการหรือกิจกรรม รวมทั้งตัวบ่งชี้และเป้าหมายความสำเร็จ ที่สอดคล้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

6.4.2 การพัฒนาสุนทรียภาพในมิติทางศิลปะและวัฒนธรรม โดยมีระดับปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด การมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถาบันที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรมที่เน้นมิติการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รองลงมาได้แก่ อาคารสถานที่ สะอาด และตกแต่งอย่างมีคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และมีพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เอื้อและส่งเสริมต่อการจัดกิจกรรม และมีการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ที่สอดคล้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ปรับแต่งและรักษาภูมิทัศน์ให้สวยงามตามธรรมชาติ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ที่เน้นมิติการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

6.4.3 มีระบบและกลไกในการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม โดยมีระดับปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีการบูรณาการงานดำเนินงานด้านทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมกับการกิจด้านอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รองลงมาได้แก่ มีการกำหนดกิจกรรมหรือโครงการที่เป็นประโยชน์สอดคล้องกับแผนงาน และมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องที่สอดคล้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และมีการกำหนดหรือสร้างมาตรฐานด้านศิลปวัฒนธรรมโดยผู้เชี่ยวชาญ และมีผลงานเป็นที่ยอมรับในระดับชาติหรือนานาชาติที่สอดคล้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนปฏิบัติได้ และมีแผนงานรองรับที่สอดคล้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

6.5 ผลการศึกษายุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวข้อง และผลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้ยกร่างยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พร้อมทั้งปรับแก้หลังจากการ สนทนากลุ่มตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ มียุทธศาสตร์ 4 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 1) ด้านคุณภาพบัณฑิต 2) ด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ 3) ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม 4) ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

6.6 ผลการพิจารณาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ไม่เกิน 1.50 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏผลดังนี้

6.6.1 ด้านคุณภาพบัณฑิต พบว่า จากการประเมินความเหมาะสมมีค่ามัธยฐาน เท่ากับ 4.05 ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ เท่ากับ 0.84 และความเป็นไปได้ มีค่ามัธยฐาน เท่ากับ 4.15 ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ เท่ากับ 0.77 ดังนั้น ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ผ่านเกณฑ์

6.6.2 ด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ พบว่า จากการประเมินความเหมาะสมมีค่ามัธยฐาน

เท่ากับ 4.22 ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ เท่ากับ 0.83 และความเป็นไปได้ มีค่ามัธยฐาน เท่ากับ 4.08 ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ เท่ากับ 0.79 ดังนั้น ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ผ่านเกณฑ์

6.6.3 ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม พบว่า จากการประเมินความเหมาะสมมีค่ามัธยฐาน เท่ากับ 4.05 ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ เท่ากับ 0.79 และความเป็นไปได้ มีค่ามัธยฐาน เท่ากับ 4.08 ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ เท่ากับ 0.79 ดังนั้น ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ผ่านเกณฑ์

6.6.4 ด้านการทํานุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม พบว่า จากการประเมินความเหมาะสมมีค่ามัธยฐาน เท่ากับ 4.07 ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ เท่ากับ 0.89 และความเป็นไปได้ มีค่ามัธยฐาน เท่ากับ 4.15 ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ เท่ากับ 0.80 ดังนั้น ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ผ่านเกณฑ์

6.6.5 การประเมินความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา รายละเอียด ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2550)

ความต้องการจำเป็น PNI_{modified} ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในภาพรวมเท่ากับ 0.34 จะได้อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาการจากสภาพที่เป็นอยู่ไปยังสภาพที่ควรจะเป็นมีค่าคิดเป็นร้อยละ 34 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณภาพบัณฑิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.38 แสดงให้เห็นว่าจะต้องได้อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาการจากสภาพที่เป็นอยู่ไปยังสภาพที่ควรจะเป็นมีค่าคิดเป็นร้อยละ 38 ด้านการทํานุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.35 แสดงให้เห็นว่าจะต้องได้อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาการจากสภาพที่เป็นอยู่ไปยังสภาพที่ควรจะเป็นมีค่าคิดเป็นร้อยละ 33 ส่วนด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ และ ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.33, 0.32 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมจึงไม่มีความต้องการ จำเป็นต้องพัฒนา

6.7 สรุปยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 4 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านคุณภาพบัณฑิต

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการทํานุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่ค้นพบและน่าสนใจควรแก่การนำมาอภิปรายผล ดังนี้

7.1 สภาพปัจจุบันของยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ในการเผยแผ่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีระดับปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยมีด้านคุณภาพบัณฑิต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการทํานุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม และด้านงาน

วิจัยและงานสร้างสรรค์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ยุทธศาสตร์ หมายถึง การนำความคิดมาบูรณาการ เพื่อให้ได้วิธีการ และแนวทางใหม่ ๆ ที่เหมาะสม ทันสมัย เป็นวิธีการที่ชาญฉลาดพิเศษกว่าวิธีการทั่วไป ๆ ไป เป็นแนวปฏิบัติให้บรรลุจุดหมาย ตามที่ต้องการยุทธศาสตร์เป็นการนำความคิดมาบูรณาการเพื่อให้ได้แนวทางการปฏิบัติงาน เพื่อแก้ไขปัญหา และมีการกำหนดกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจน การนำแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติภายหลังจากที่ได้มีการวิเคราะห์เลือกสรรและจัดทำแผนยุทธศาสตร์แล้ว จะต้องมีการบริหารหรือขั้นตอนในการนำเอาแผน ยุทธศาสตร์นั้นๆ ไปประยุกต์ปฏิบัติ โดยด้านคุณภาพบัณฑิต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มหาวิทยาลัยได้มีระบบและ กลไกการปิดหลักสูตรตามแนวทางปฏิบัติที่กำหนดโดยคณะกรรมการการอุดมศึกษา และดำเนินการตาม ระบบที่กำหนดในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา การประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการ เรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนและอิงพัฒนาการของผู้เรียนทุกหลักสูตรและประเมินผลความพึงพอใจของผู้เรียนใน เรื่องคุณภาพการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ทุกหลักสูตรโดยประเมินหลักสูตรทุกหลักสูตรอย่างน้อย ตามกรอบเวลาที่กำหนดในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรฯซึ่งทุกหลักสูตรมีการดำเนินงานให้เป็นไปตามเกณฑ์ มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ มีกระบวนการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา รวมถึงออกแบบการเรียนการสอนและจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทุกหลักสูตร ประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการ เรียนรู้ที่สอดคล้องการเผยแพร่พระพุทธศาสนา จัดการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลาย มีการจัดโครงการ กิจกรรมทางการศึกษาทั้งที่กำหนดและไม่กำหนดในหลักสูตรโดยความร่วมมือกับองค์กรหรือหน่วยงาน ภายนอก มีการกำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพคณาจารย์ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร กำกับดูแลการปฏิบัติตาม จรรยาบรรณ โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ การดำเนินการทางจรรยาบรรณ คณาจารย์ มีบริการห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และมีการฝึกอบรมการ ใช้งานแก่นักศึกษาทุกปีการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เอ็ดเวิร์ด และชาร์แคนสกี (Edwards and Sharkansky, 1997 ; อ้างถึงใน เฉลิมเผ่า อจลันนท์, 2547) กล่าวว่า กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้นจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรหรือหน่วยงาน (Agencies) ที่รับผิดชอบนโยบาย ไปปฏิบัติ โครงสร้างขององค์กร และขั้นตอนมาตรฐานการทำงาน คือ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่มีเป็นจำนวน มากและขาดความยืดหยุ่น ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ เช่นเดียวกับที่ Elmore (1994) กล่าวว่า องค์กรหรือหน่วยงานที่มีการตัดโครงสร้างตามหลักเหตุผล โครงสร้างของอำนาจมีการลดหลั่น ตามสายงานบังคับบัญชา มีการกระจายอำนาจและงานของแต่ละหน่วยไปปฏิบัติ พร้อมทั้งมอบอำนาจหน้าที่ ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติ และเมื่อมีการรับนโยบายไปปฏิบัติแล้ว องค์กรหรือหน่วยงานจะต้องมีการ เปลี่ยนแปลงให้เป็นรายละเอียด ในการปฏิบัติให้สอดคล้องกัน และมีการกำหนดความรับผิดชอบไว้อย่าง ชัดเจน สาเหตุสำคัญที่จะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติล้มเหลวคือ แนวทางในการปฏิบัติไม่ได้กำหนดหรือ นิยามไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งความไม่รับผิดชอบของผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ไม่สามารถสนองต่อ นโยบายได้ ดังนั้น องค์กรและหน่วยงานจะต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านโครงสร้างขององค์กรและ หน่วยงานให้มีความชัดเจน เหมาะสม จึงจะสามารถทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบผลสำเร็จ และ สอดรับกับงานวิจัยของ พระมหาวิระ เกรมย์ (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “พัฒนาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์

ไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ผลการวิจัยพบว่า ด้านการผลิตบัณฑิตส่วนใหญ่ประมาณ 80 % ได้ลาสิกขาไปประกอบอาชีพต่างๆ ในสังคม เป็นพลเมืองดีของสังคม ส่วนที่อยู่รับใช้พระพุทธศาสนา ก็เป็นพระสงฆ์ที่ดีมีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของคณะสงฆ์และสังคม เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาพระศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองในอนาคต ด้านการพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ปรับปรุงหลักสูตรให้เข้ากับมาตรฐานสากล กำหนดหลักสูตรไว้ 2 ระดับ คือ ระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา และระดับอุดมศึกษาได้มีการปรับปรุงหลักสูตรเป็นระยะๆ เพื่อให้เข้ากับมาตรฐานหลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัย ด้านการบริหารได้มีการจัดรูปแบบการบริหารงานของมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามแบบมหาวิทยาลัยของรัฐทั่วไป ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม เป็นการจัดการศึกษาเพื่อเป็นการบริการวิชาการแก่สังคม การส่งเสริมพระพุทธศาสนาและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ โดยหน่วยงานของมหาวิทยาลัย

7.2 ความต้องการจำเป็น PNI_{modified} ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในภาพรวมเท่ากับ 0.34 จะได้อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาการจากสภาพที่เป็นอยู่ไปยังสภาพที่ควรจะเป็นมีค่าคิดเป็นร้อยละ 34 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณภาพบัณฑิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.38 แสดงให้เห็นว่าต้องได้อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาการจากสภาพที่เป็นอยู่ไปยังสภาพที่ควรจะเป็นมีค่าคิดเป็นร้อยละ 38 ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.35 แสดงให้เห็นว่าต้องได้อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาการจากสภาพที่เป็นอยู่ไปยังสภาพที่ควรจะเป็นมีค่าคิดเป็นร้อยละ 33 ส่วนด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ และ ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.33, 0.32 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมจึงไม่มีความต้องการจำเป็นต้องพัฒนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มหาวิทยาลัยได้ตระหนักว่าวิชาการทางพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการสอนธรรมะที่ทันสมัย และทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและวิทยาการด้าน ต่าง ๆ จึงอนุมัติให้เปิดดำเนินการจัดตั้งโครงการบัณฑิตศึกษาขึ้น ดังนั้นด้านคุณภาพบัณฑิตในส่วนของการจัดให้มีห้องสมุด อุปกรณ์การศึกษา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา ต้องมีผลการประเมินคุณภาพของบริการการใช้ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์ที่สอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา และบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่นๆ อย่างน้อยในด้านงานทะเบียนนักศึกษาผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การบริการอนามัยและการรักษาพยาบาล การจัดการหรือจัดบริการด้านอาหารที่สอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา บริการด้านกายภาพที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนานักศึกษาอย่างน้อยในด้านห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อุปกรณ์การศึกษา และจุดเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่สอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา มีบริการห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และมีการฝึกอบรมการใช้งานแก่นักศึกษาทุกปีการศึกษาที่สอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา มีการจัดการหรือจัดบริการเพื่อให้นักศึกษามีเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้ในจำนวนที่เหมาะสมที่สอดคล้องการเผยแผ่พุทธศาสนา สอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2541) ได้กล่าวไว้ในหนังสือหลักการบริหารและจัดการวัดในยุค โลกาภิวัตน์ เพื่อเป็นแนวคิดแนวปฏิบัติ ดังนี้ ว่า การเผยแผ่ต่างๆ นั้นได้เรื่องแรกทีเดียว พระสงฆ์ของเราจะต้องมีคุณสมบัติ ซึ่งขออนุญาตนำมากล่าวโดยย่อๆ ดังนี้

1) ต้องรู้เท่าทันต่อสภาพความเปลี่ยนแปลง ปัญหาต่างๆ และความต้องการของสังคม และโลกในยุคสมัยนี้ด้วยว่า เวลานั้นสังคมเราเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร โลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างไร มีอะไรเกิดขึ้น เป็นไป อะไรเป็นปัญหา อะไรเป็นความต้องการ จะต้องรู้ เข้าใจ เพื่อจะได้นำพระพุทธศาสนามาสื่อสารให้เกิดประโยชน์ ช่วยเหลือสังคมและโลกนี้ให้ประสบสันติสุขได้ต่อไป

2) สถาบันสงฆ์ ได้แก่ พระภิกษุ สามเณร และวัดวาอาราม จะต้องดำรงตนให้น่าศรัทธา เป็นการแสดงภาพรวมของความเป็นไปต่าง ๆ คือว่า เป็นภาพรวมของความเป็นอยู่เป็นไปต่างๆ สถานการณ์เหตุการณ์ล้วนแต่ดี ๆ งดงาม แล้วก็ประโยชน์ ให้เขาเห็นว่า สถาบันสงฆ์นี้ นอกจากเรียบร้อยดีงามแล้ว ก็ยังเป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วย เราพร้อมที่จะให้ภาพของสถาบันสงฆ์นี้ปรากฏไปทั่วสังคม ไปทั่วโลก ถ้าหากว่า เราสามารถดำรงสถาบันไว้ได้ ให้มีภาพรวมที่ดีอย่างนี้แล้ว จะเกิดอาการที่ว่า เฝยแผ่ธรรมะโดยไม่ต้องพูด ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมาก บางครั้งการเฝยแผ่ธรรมะโดยไม่ต้องพูดนี้ อาจสำคัญยิ่งกว่าเฝยแผ่ด้วยการพูดเสียอีก

3) รู้จักใช้ระบบการสื่อสารต่างๆ ตลอดจนอุปกรณ์ในเรื่องข่าวสาร ข้อมูล เอมามาทำให้เกิดประโยชน์ เป็นช่องทางนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ทั้งในแง่หลักธรรม คือ คำสอนของพระพุทธศาสนาและในแง่สถาบัน คือพระสงฆ์และวัด ให้เป็นที่รู้จักกันดี เพราะสื่อสารมวลชนในปัจจุบันทำหน้าที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของบุคคลในสังคมค่อนข้างสูง และมีผลกระทบต่อเนื่องสองประการคือ เป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบ ถ้าการเสพสื่อเป็นไปอย่างถูกต้องและมีวิจารณญาณ ก็เป็นผลดีต่อบุคคลในสังคม แต่ถ้า เสพสื่ออย่างปราศจากการวินิจฉัย ก็เกิดผลต่อเนื่องในเรื่องแนวทางการคิด การปฏิบัติตน ความประพฤติ ตลอดจนสร้างปัญหาในกับสังคมในที่สุด ดังนั้น การที่พระสงฆ์รู้จักสื่อและใช้สื่อให้เป็นช่องทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์จึงเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้และศึกษาอย่างถูกต้อง

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 การสร้างยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้การบริหารจัดการมีคุณภาพ และมาตรฐานทันต่อการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมที่เกิดขึ้น ควรกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายให้ชัดเจนรวมทั้งกลยุทธ์ ตัวชี้วัด และโครงการ-กิจกรรม เพื่อให้ได้ยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพนำไปกำหนดนโยบายและใช้ประเมินการบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาได้

8.1.2 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยสงฆ์อื่นควรให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

8.2.1 ควรพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เป็นต้นแบบและมีคุณภาพตามที่ได้เสนอในงานวิจัยฉบับนี้

8.2.2 การนำยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาไปใช้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ด้านคุณภาพบัณฑิตควรปรับให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละหน่วยงาน

8.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านคุณภาพบัณฑิตมีความต้องการพัฒนามากที่สุด จึงควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนางานด้านคุณภาพบัณฑิตให้มีคุณภาพ

8.3.2 ยุทธศาสตร์ที่ได้สร้างและพัฒนาขึ้น สามารถนำไปใช้ประกอบการศึกษาวิจัยเป็นยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั่วประเทศเพื่อให้มีคุณภาพต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

เฉลิมเผ่า อจละนันท์. (2547). **ความพร้อมและความคาดหวังของประชาชนต่อการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย.**

กรุงเทพฯ : สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ธีรวัสส์ บำเพ็ญบุญบารมี. (2550). **การเผยแผ่พระพุทธศาสนา.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : มูลนิธิเบญจนิกายพระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2548). **การเผยแผ่เชิงรุก.** กรุงเทพฯ : หจก.सानลดา.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2541). **ธรรมนุญชีวิต.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.

พระมหาวิระ เกร็มย์. (2541). **พัฒนาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย.** กรุงเทพฯ : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก.

พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ). (2540). **พุทธวิธีเผยแผ่พระพุทธศาสนา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหา มกุฏราชวิทยาลัย.

สง่า พิมพ์พงษ์. (2551). **คู่มือพระธรรมทูต.** กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

สุวิมล ว่องวานิช. (2550). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

10. คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีโดยได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงจาก รศ.ดร.ประจิดร มหาหิง ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.โกศล ศรีสังข์ และ พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์(ดร.) กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือทุกท่าน ที่ได้ให้คำปรึกษาพร้อมให้คำแนะนำตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่อง ต่าง ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอนุโมทนาขอบคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ พระครูสุโมธานเขตคณารักษ์, ดร. ดร.ประยูทธ ชูสอน, ดร.สมหวัง บุญสิทธิ์ ดร.ถวิล ลดาวัลย์, ดร.พา อักษรเสื่อ, ดร.มนูญ ศิวารมย์, ดร.ประหยัด พิมพ์, ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวีผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการจัดสนทนากลุ่ม

ขอขอบคุณ พระครูสุโมธานเขตคณารักษ์ (ดร.), ดร.ประยูทธ ชูสอน, ดร.สมหวัง บุญสิทธิ์ ดร.ถวิล ลดาวัลย์, ดร.พา อักษรเสื่อ, ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี, ดร.ประหยัด พิมพ์ ที่กรุณาอนุเคราะห์เป็น

ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้วิทยาการต่าง ๆ
ให้แก่ผู้วิจัย

กราบขอบพระคุณพระราชธรรมานูวัตร พระธรรมฐิติญาณ พระราชปริยัติวิมล และขอขอบคุณ
ผู้บริหารคณาจารย์-เจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทุกท่านที่
ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นอาจารย์บูชาต่อ พระอุปัชฌาย์
ครู อาจารย์ บิดา มารดา และผู้มีอุปการคุณทุกท่าน มา ณ โอกาสนี้